

**РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ Й ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В
УКРАЇНІ: ТЕРМІНОЛОГІЯ, ПРОБЛЕМИ, НАУКОВА ПОЛЕМІКА**

Політичні й економічні події, що відбулись у 2013-2015 рр. в Україні та світі засвідчують про кардинальні зміни у світовому порядку, який склався після закінчення другої світової війни. Світ уже ніколи не буде таким безпечним, яким він був до анексії Криму, військового протистояння на Сході України, останніх подій в Сирії. Зміни відбуваються у всіх сферах людської діяльності, у тому числі і в економічній. Відповідно, це впливає на бухгалтерський облік, економічний аналіз. Перед бухгалтерським обліком стоїть складне завдання, пов'язане з тим, щоб забезпечити обґрунтоване відображення в господарських операціях втрат майна і коштів під час проведення бойових дій та усунення їхніх наслідків, витрат на посилення обороноздатності держави, витрат на соціальну підтримку та реабілітацію військових і цивільного осіб, що постраждали від російської воєнної агресії тощо. З іншого боку, за таких умов є непоодинокі випадки фальсифікації господарських операцій щодо майна і коштів, їхнього розкрадання, фактів безгосподарності тощо.

Бухгалтерський облік, на наш погляд, можна розглядати з різних сторін, як: 1) спочатку, практичну діяльність (ремесло), що зумовлена реальними умовами життя людини, а згодом і професійну діяльність, яка виникла внаслідок суспільного поділу праці та пов'язана з об'єктивною необхідністю контролю і поліпшення управління діяльністю суб'єктів господарювання; 2) економічну науку, що ґрунтується на низці базових принципів, елементів методу, серед яких найбільш специфічним є подвійний запис; 3) напрямок підготовки фахівців, що відповідає за бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності); 4) навчальна дисципліна або цикл навчальних дисциплін; 5) найбільш надійне і достовірне джерело інформації для формування повного спектру звітності, аналізу господарської діяльності та вироблення багатьох варіантів рішень на відповідних рівнях управління і часових проміжках.

Основна наукова полеміка серед вчених із бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту триває уже понад десять років з приводу того чи варто замінити назву «Бухгалтерський облік» на якусь іншу (для прикладу, на «Інформологія», «Екаунтинг», «Економічний облік», «Господарський облік», «Облік фактів господарського життя (ФГЖ)», «Бухгалтерський фінансовий облік», «Бухгалтерський управлінський облік» тощо). Цю полеміку започаткував і постійно її підживлює професор М.С. Пушкар. На перший погляд, здавалось би, що тут немає нічого страшного, коли знаний в Україні вчений-економіст пропонує замінити назву, проте це лише на перший погляд. Тепер уже достовірно відомо, що зі зміною назви бухгалтерського обліку, в

2011-2012 рр. були спроби ліквідувати наукову спеціальність 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності) і приєднати її проблеми, як сегмент, до наукової спеціальності 08.00.04 – економіка та управління (за видами економічної діяльності). Якби це відбулось, то ми б на багато років, а може і назавжди втратили таку методологічну економічну науку, як бухгалтерський облік. Здавалось би, тут немає ніякої логіки, щоб робити таку прикрість для наукової спільноти. Однак, коли судити з позиції тих, хто бачить Україну серед найвідсталіших країн світу, тоді такі дії є оправданими (вони вважають, що «країні рабів» під якими розуміють українців не потрібен ні бухгалтерський облік, ні економічний контроль і аналіз, адже ці науки сприяють наведенню порядку та відновленню справедливості в державі).

Економічний аналіз в Україні, на жаль, переживає не кращі часи. На початку 1990-х років пішла мода на аудиторську діяльність і економічний аналіз був грубо витіснений з економічної діяльності та замінений на аудит. До честі вчених-економістів зазначу, що в науковій економічній спеціальності 08.00.09 аналіз та аудит займають рівноцінні позиції. Це, на нашу думку, правильно. Припускаємо, що певний занепад економічного аналізу, як економічної науки, викликаний, по-перше, недостатньою кількістю кандидатів і докторів наук, які досліджують його проблеми і можуть стати на захист своєї науки (як це колись робили М.Г. Чумаченко, Г.Т. Лещенко, М.Т. Білуха, В.І. Самборський, Б.М. Литвин, І.Д. Фаріон, Є.В. Мних); по-друге, вчені-менеджери, маркетологи, фінансисти, банкіри та інші вчені-економісти широко використовують у своїх наукових пошуках методи економічного аналізу і стверджують, що у сфері економічного аналізу придумати щось принципово нове, практично, неможливо; по-третє, аналітична наука у сфері економіки зараз перебуває на роздоріжжі та визначається що і як їй робити у майбутньому, а потреба у нових підходах до вирішення проблем економічного аналізу, безумовно, існує. Звідси, вчені-аналітики (П.І. Гайдуцький, О.М. Галенко, А.М. Герасимович, В.М. Жук, А.Г. Загородній, Г.І. Кіндрацька, Л.М. Кіндрацька, Т.М. Ковальчук, Р.О. Костирко, Я. Д. Крупка, І. Д. Лазаришина, П.П. Микитюк, О.В. Олійник, І.М. Парасій-Вергуненко, Л.О. Примостка, П.Т. Саблук, В.К. Савчук, В.М. Серединська, І.В. Спільник, Р.В. Федорович, В.О. Шевчук, М. М. Шигун О.В. Ярощук та інші) мають активніше долучатися до вирішення проблем економічного аналізу і публікувати монографії, наукові статті, тези.

Таким чином, бухгалтерський облік, як наука, може бути заведена на наукові манівці, а через відповідний період часу важко буде знайти науковців, які досліджують і поглиблено розбираються в теорії, методології та організації бухгалтерського обліку, його стандартах (положеннях), міжнародних стандартах фінансової звітності, міжнародних стандартах аудиту і т. д. Щодо економічного аналізу, то науковці мають провести переоцінку його значення, ролі та місця, адже всі вони занижені в системі економічних наук і потребують реалістичнішого відображення, просування вперед, захисту від критиканства.